МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ОНУ імені І.І.Мечникова

Голова Вченої ради _____Вячеслав ТРУБА (протокол
№ 11 від 2 червня 2026 р.)
(наказ № 60/01 від 1 липня 2026 р.)

ПРОГРАМА
КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

рівень освіти: освіта дорослих (післядипломна освіта)
галузі знань: А Освіта
спеціальність: А1 Освітні науки

Одеса
2026

ЛИСТПОГОДЖЕННЯ
програми підвищення кваліфікації
«ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ»

РОЗРОБНИК:
Уляна ВАРНАВА, к.психол.н, доцент кафедри соціальної роботи

Лілія ВЄЙЛАНДЄ, к. пед. н., доцент, завідувач кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації

Майя НІКОЛАЄВА, к.політ.н., професор, перший проректор

РЕКОМЕНДОВАНО
кафедрою соціальної роботи
протокол № 9 від «28» травня 2026 р.

Завідувач кафедри _____ Тетяна ХЛІВНЮК

РЕКОМЕНДОВАНО
кафедрою педагогічної освіти та соціальної реабілітації
протокол № 10 від «08» червня 2026 р.

Завідувач кафедри _____ Лілія ВЄЙЛАНДЄ

СХВАЛЕНО
навчально-методичною комісією факультету психології та соціальної роботи
протокол № 6 від «11» червня 2026 р.

Голова НМК ФПСР _____ Ірина СИДУН

СХВАЛЕНО
Вченою радою факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І.І.Мечникова
протокол № 6 від «17» червня 2026 р.

Голова Вченої ради _____ Лариса ДУНАЄВА

СХВАЛЕНО
Науково-методичною радою ОНУ імені І. І. Мечникова
протокол № 3 від «18» червня 2026 р.

Голова НМР ОНУ імені І. І. Мечникова _____ Майя НІКОЛАЄВА

1. **Опис програми**	
Обсяг програми	90 год. / 3 кредитів ЄКТС Програма підвищення кваліфікації передбачає такі форми роботи: лекції (14 год.), практичні заняття (14 год.), самостійна робота (60 годин), атестація у формі заліку (2 години) відповідно для очної / дистанційної /змішаної форм навчання.
Форма підвищення кваліфікації	Очна / дистанційна/ змішана
Мета	Мета курсу підвищення кваліфікації фахівців сфери освіти щодо організації інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти відповідно до сучасних вимог законодавства України, міжнародних стандартів та принципів інклюзивної освіти. Програма спрямована на формування здатності забезпечувати рівний доступ до якісної освіти для всіх здобувачів освіти, створювати безпечне, доступне та безбар'єрне освітнє середовище, застосовувати принципи універсального дизайну й розумного пристосування, організовувати ефективну діяльність команди психолого-педагогічного супроводу, здійснювати адаптацію та модифікацію освітнього процесу відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти, а також розвивати партнерську взаємодію між педагогами, батьками, фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та іншими учасниками освітнього процесу.
Завдання	• сформувати системне розуміння сучасних засад та підходів до організації інклюзивного освітнього середовища відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів; • ознайомити слухачів із сучасними підходами до забезпечення рівного доступу до якісної освіти, принципами безбар'єрності, універсального дизайну та розумного пристосування; • сформувати знання щодо особливостей організації інклюзивного навчання для різних категорій осіб з особливими освітніми потребами; • розвинути здатність здійснювати комплексну оцінку освітніх потреб здобувачів освіти та використовувати її результати під час планування освітнього процесу; • сформувати компетентності щодо організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу, розроблення, реалізації та моніторингу

	індивідуальної програми розвитку; • розвинути вміння організовувати ефективну взаємодію між педагогічними працівниками, асистентами вчителя, фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, батьками та іншими учасниками освітнього процесу; • сформувати компетентності щодо попередження дискримінації, булінгу, соціальної ізоляції та інших бар'єрів, які перешкоджають реалізації права на освіту
Напрями	Організація інклюзивного освітнього середовища. Безбар'єрність та універсальний дизайн в освіті. Психолого-педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами. Адаптація та модифікація освітнього процесу. Психологічно безпечне освітнє середовище. Командна взаємодія в інклюзивному навчанні.
Перелік компетентностей, які вдосконалюються	На основі професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти», наказ МОН України №1466 від 16.10.2024р. **А1.** Здатність планувати і проводити навчальні заняття. **А2.** Здатність консультувати здобувачів вищої освіти. **Б1.** Здатність розробляти та вдосконалювати освітні компоненти, навчально-методичне забезпечення й освітні технології. **Б2.** Здатність оцінювати результати навчання здобувачів вищої освіти. **Б3.** Здатність забезпечувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів вищої освіти. **В1.** Здатність створювати безпечне, інклюзивне, студентоцентроване освітнє середовище. **В2.** Здатність здійснювати ефективну комунікацію та взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу. **Г2.** Здатність до професійного розвитку, самоосвіти та впровадження інноваційних освітніх практик. **Д1.** Здатність використовувати сучасні цифрові технології та цифрові освітні ресурси у професійній діяльності. **Д2.** Здатність забезпечувати якість освітньої діяльності відповідно до сучасних вимог законодавства та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.
Очікувані результати	**У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:**

	• нормативно-правові засади організації інклюзивної освіти в Україні та міжнародні стандарти забезпечення права на освіту; • основні принципи, підходи та моделі організації інклюзивного освітнього середовища; • принципи безбар'єрності, універсального дизайну та розумного пристосування в освітньому процесі; • особливості організації інклюзивного навчання для різних категорій осіб з особливими освітніми потребами; • порядок організації діяльності команди психолого-педагогічного супроводу та розроблення індивідуальної програми розвитку; • сучасні методи оцінювання особливих освітніх потреб здобувачів освіти; • принципи міждисциплінарної взаємодії педагогічних працівників, асистентів учителя, фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, батьків та інших учасників освітнього процесу; • механізми створення безпечного, доступного та недискримінаційного освітнього середовища, а також засоби профілактики булінгу, дискримінації та соціальної ізоляції. ***Уміти:*** • застосовувати нормативно-правову базу під час організації інклюзивного освітнього середовища; • здійснювати оцінку особливих освітніх потреб здобувачів освіти та враховувати її результати під час планування освітнього процесу; • організовувати діяльність команди психолого-педагогічного супроводу та брати участь у розробленні й реалізації індивідуальної програми розвитку; • використовувати принципи універсального дизайну, безбар'єрності та розумного пристосування в освітньому процесі; • добирати й застосовувати адаптації та модифікації змісту, методів, форм і засобів навчання відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти; • створювати безпечне, доступне та психологічно комфортне освітнє середовище; • здійснювати ефективну взаємодію з педагогічними працівниками, асистентами вчителя, фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів, батьками та іншими учасниками освітнього процесу; • застосовувати сучасні цифрові та допоміжні

	технології для підтримки інклюзивного навчання; • запобігати проявам дискримінації, булінгу та соціальної ізоляції, використовуючи сучасні підходи до формування інклюзивної культури закладу освіти; • оцінювати ефективність організації інклюзивного освітнього середовища та визначати напрями його вдосконалення.
Документ, що Видається за результатами підвищення кваліфікації	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – очна форма – місце проведення: м. Одеса, вул. Змієнко Всеволода, 2, наявні захисні споруди цивільного захисту, гуртожиток (за потреби), забезпечено доступність для осіб з інвалідністю/особливими освітніми потребами) до навчального корпусу; – дистанційна/змішана – навчання відбувається на основі публічних сервісів відеоконференцій Zoom та засобів їх інтеграції з Google Classroom (Гугл Клас). У системі Google Classroom (Гугл Клас) будуть розміщені навчальні матеріали, посилання на нормативно-правову базу, додаткову літературу, завдання для поточного і підсумкового контролю. Графік проведення занять, тривалість виконання програми підвищення кваліфікації:
Мінімальната максимальна кількість осіб в групі	10-40слухачів
Викладаннята навчання(методи навчання,форми проведеннянавчальних занять)	Професійно-орієнтоване навчання, використання методу проектів у навчанні, ігрові технології, технології інтенсивного і дистанційного навчання, створення презентацій, використання інтернет-ресурсів,платформ,інтеранктивні вправи тощо
Форма підсумкового контролю	Тестовий контроль

2. ПРОГРАМА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Змістовий модуль 1. Базові засади організації інклюзивного освітнього середовища

Тема 1. Інклюзивна освіта як сучасна модель забезпечення права на освіту

Поняття інклюзивної освіти, її принципи, цілі та сучасні підходи до реалізації права кожної людини на якісну освіту незалежно від стану здоров'я, психофізичних особливостей, соціального статусу чи інших характеристик. Становлення інклюзивної освіти в Україні. Основні моделі організації інклюзивного навчання. Поняття особливих освітніх потреб. Категорії осіб з особливими освітніми потребами. Принципи рівності, недискримінації, доступності та участі.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного середовища. Універсальний дизайн та розумне пристосування

Нормативно-правова база України щодо забезпечення інклюзивної освіти. Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту».

Безбар'єрність як принцип сучасної державної політики. Концепція універсального дизайну в освіті. Принципи універсального дизайну навчання (Universal Design for Learning). Розумне пристосування та його відмінність від адаптації і модифікації освітнього процесу. Створення фізично, інформаційно та психологічно доступного освітнього середовища. Положення Про організацію інклюзивного навчання в ОНУ імені І. І. Мечникова

Змістовий модуль 2. Організація діяльності закладу освіти в умовах інклюзивного навчання

Тема 3. Особливі освітні потреби здобувачів освіти та організація психолого-педагогічного супроводу

Поняття особливих освітніх потреб. Особливості навчання дітей та молоді з різними категоріями особливих освітніх потреб. Принципи комплексної оцінки освітніх потреб. Інклюзивно-ресурсні центри та їх функції.

Команда психолого-педагогічного супроводу: склад, функції, розподіл відповідальності між учасниками. Організація міждисциплінарної взаємодії. Розроблення та реалізація індивідуальної програми розвитку. Моніторинг результатів навчання та корекція освітнього маршруту.

Тема 4. Організація інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти

Управлінські засади впровадження інклюзивної освіти. Планування діяльності закладу освіти щодо розвитку інклюзивного середовища. Формування інклюзивної культури закладу освіти. Організація взаємодії адміністрації,

педагогічних працівників, асистентів учителя, практичного психолога, соціального педагога, фахівців ІРЦ та батьків.

Особливості організації освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання. Освітні адаптації та модифікації. Організація безпечного, комфортного та доступного освітнього простору. Використання сучасних цифрових технологій для підтримки інклюзивного навчання.

Змістовий модуль 3. Практичні технології створення інклюзивного освітнього середовища

Тема 5. Сучасні технології підтримки осіб з особливими освітніми потребами

Практичні підходи до організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. Використання сучасних педагогічних технологій, диференційованого навчання, універсального дизайну навчання та індивідуалізації освітнього процесу, індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами. Оцінювання в умовах інклюзивного навчання. Профілактика стигматизації та дискримінації в освітньому середовищі.

Тема 6. Партнерська взаємодія учасників освітнього процесу. Психологічна безпека та професійна стійкість педагогів

Партнерство між закладом освіти, сім'єю, громадою та фахівцями соціальної, медичної й психологічної сфер. Ефективна комунікація з батьками дітей з особливими освітніми потребами. Вирішення конфліктних ситуацій у процесі інклюзивного навчання.

Психологічна безпека учасників освітнього процесу. Профілактика булінгу та дискримінації. Формування інклюзивної культури закладу освіти. Профілактика професійного вигорання педагогічних працівників. Саморегуляція, розвиток професійної резильєнтності та підтримка командної взаємодії.

3. СТРУКТУРАНАВЧАЛЬНОЇДИСЦИПЛІНИ

Тема / Години	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Контрольні заходи	Разом
Змістовий модуль 1. Теоретико-правові засади організації інклюзивного освітнього середовища					
Інклюзивна освіта як сучасна модель забезпечення права на освіту.	**3**	**3**	**9**	**-**	**15**
Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного освітнього середовища. Безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування	**3**	**3**	**8**	**1**	**15**
Всього за змістовним модулем	**6**	**6**	**17**	**1**	**30**
Змістовий модуль 2. Організація інклюзивного освітнього процесу					
Особливі освітні потреби здобувачів освіти. Комплексна оцінка потреб та психолого-педагогічний супровід.	**3**	**3**	**8**	**1**	**15**
Організація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальна програма розвитку та партнерська взаємодія.	**3**	**3**	**9**	**-**	**15**

Всього за змістовним модулем	**6**	**6**	**17**	**1**	**30**
Змістовий модуль 3. Практичні технології створення інклюзивного освітнього середовища					
Адаптація та модифікація освітнього процесу. Сучасні технології організації інклюзивного навчання.	**3**	**3**	**9**	**-**	**15**
Створення безпечного інклюзивного освітнього середовища. Профілактика дискримінації, булінгу та соціальної ізоляції.	**3**	**3**	**8**	**1**	**15**
Всьог за змістовним модулем	**6**	**6**	**17**	**1**	**30**
Разом по програмі	**18**	**18**	**51**	**3**	**90**

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг годин
1	**Інклюзивна освіта як сучасна модель забезпечення права на освіту.** Аналіз міжнародних та національних документів у сфері інклюзивної освіти. Визначення принципів інклюзивного навчання на прикладі практичних кейсів.	
2	**Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного освітнього середовища. Безбар'єрність, універсальний дизайн та розумне пристосування.** Аналіз нормативно-правових ситуацій. Розроблення пропозицій щодо створення доступного освітнього середовища.	
3	**Особливі освітні потреби здобувачів освіти. Комплексна**	

	оцінка потреб та психолого-педагогічний супровід. Аналіз кейсів, визначення особливих освітніх потреб, планування психолого-педагогічного супроводу.	
4	**Організація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу. Індивідуальна програма розвитку та партнерська взаємодія.** Моделювання роботи команди супроводу. Аналіз та розроблення елементів індивідуальної програми розвитку.	
5	**Адаптація та модифікація освітнього процесу. Сучасні технології організації інклюзивного навчання.** Розроблення адаптацій та модифікацій навчальних матеріалів. Використання сучасних педагогічних і цифрових технологій в інклюзивному навчанні.	
6	**Створення безпечного інклюзивного освітнього середовища. Профілактика дискримінації, булінгу та соціальної ізоляції.** Розв'язання ситуаційних завдань щодо попередження дискримінації та булінгу. Розроблення заходів із формування інклюзивної культури закладу освіти.	
Усього		**18**

5. Методи навчання

Унікальністю методики навчання даної програми підвищення кваліфікації є суміщення всіх сучасних інтерактивних та інноваційних (у т.ч. інформаційно-комунікативних, проєктних) технологій, підходів до навчання в закладах вищої освіти.

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

а) за джерелом інформації – словесні (пояснення, розповідь, бесіда), наочні (спостереження, демонстрація), практичні (моделювання).

б) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);

в) за ступенем самостійності мислення (репродуктивні, пошукові, дослідницькі);

г) за ступенем керування навчальною діяльністю (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни, інтерактивні вправи та завдання.

Форми організації: лекція (традиційна, «у двох», проблемна, лекція-диспут) із застосуванням комп’ютерних інформаційних технологій, практичні заняття із розробки та апробації інноваційних технологій у ЗВО.

Методи навчання: лекція, навчальна дискусія, бесіда, інструктаж, мікровикладання, інтерактивні, проблемно-пошукові методи, навчальне проєктування, розв’язання ситуаційних задач, створення ситуації пізнавальної новизни, евристична бесіда, демонстрація, ілюстрація, підготовка доповідей і презентацій, написання есе, виступи з доповідями, розв’язання педагогічних ситуацій, самостійна робота з іншомовними науковими та науково-методичними джерелами, з нормативними документами.

Форма атестації у вигляді заліку (комп’ютерне тестування). Слухач має

набрати 60% правильних відповідей. Буде запропоновано 40 запитань, з чотирма варіантами відповідей, з яких одна правильна.

6. Питання для атестації

1. Розкрийте поняття інклюзивної освіти.
2. Назвіть основні принципи інклюзивної освіти.
3. Охарактеризуйте поняття особливих освітніх потреб.
4. Які міжнародні документи регулюють розвиток інклюзивної освіти?
5. Назвіть основні нормативно-правові акти України у сфері інклюзивної освіти.
6. Що таке інклюзивне освітнє середовище?
7. Розкрийте поняття безбар'єрності в освіті.
8. Поясніть сутність універсального дизайну в освіті.
9. Що таке розумне пристосування?
10. Які категорії осіб можуть мати особливі освітні потреби?
11. Поясніть мету комплексної оцінки особливих освітніх потреб.
12. Яку роль виконують інклюзивно-ресурсні центри?
13. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу?
14. Які основні функції команди психолого-педагогічного супроводу?
15. Що таке індивідуальна програма розвитку (ІПР)?
16. Яка роль педагогічних працівників у створенні інклюзивного освітнього середовища?
17. Поясніть відмінність між адаптацією та модифікацією освітнього процесу.
18. Які сучасні технології використовуються в інклюзивному навчанні?
19. Які цифрові засоби можуть застосовуватися для підтримки інклюзивного навчання?
20. Як організувати ефективну взаємодію між закладом освіти та батьками?
21. Яке значення має міждисциплінарна взаємодія в інклюзивній освіті?
22. Що таке психологічно безпечне освітнє середовище?
23. Які чинники сприяють формуванню інклюзивної культури закладу освіти?
24. Які заходи допомагають попереджати булінг в інклюзивному середовищі?
25. Які прояви дискримінації можуть виникати в освітньому середовищі?
26. Які способи профілактики соціальної ізоляції здобувачів освіти ви знаєте?
27. Які професійні компетентності необхідні педагогу для роботи в інклюзивному середовищі?
28. Які принципи ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу?
29. Як оцінити ефективність організації інклюзивного освітнього середовища?
30. Назвіть основні напрями вдосконалення інклюзивного освітнього середовища в закладі освіти.

7. РЕКОМЕНДОВАНАЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). Визначає державну політику у сфері освіти, гарантії права на освіту осіб з особливими освітніми потребами, принципи універсального дизайну та розумного пристосування.

2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. Регламентує організацію інклюзивного навчання, права та обов'язки учасників освітнього процесу.
3. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 (у чинній редакції). Визначає порядок діяльності ІРЦ, проведення комплексної оцінки та організації психолого-педагогічного супроводу.
4. Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів : постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 617 (зі змінами). Визначає організацію діяльності ресурсних центрів та команд супроводу.
5. Інклюзивна освіта : навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2018. Посібник висвітлює сучасні концепції, моделі та технології інклюзивної освіти.
6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник. Київ, 2018. Містить практичні рекомендації щодо комплексної оцінки, психолого-педагогічного супроводу та взаємодії фахівців.
7. Інклюзивне навчання у школі : посібник для директорів закладів освіти. Київ : Державна служба якості освіти України, 2023. Розглядає організацію інклюзивного освітнього середовища, розроблення ІПР, моніторинг якості інклюзивного навчання та управлінські аспекти.
8. Концепція розвитку інклюзивного навчання, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912. Визначає основні напрями державної політики щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні.

Додаткова

1. Ярмола Н. А., Квітка Н. О., Лапін А. В., Коваль-Бардаш Л. В. Організація інклюзивного навчання в умовах кризових викликів : навчально-методичний посібник. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 106 с. Посібник присвячений організації інклюзивного навчання в умовах воєнного стану, психолого-педагогічному супроводу, створенню безпечного освітнього середовища та роботі команди супроводу.
2. Впроваджуємо інклюзію у закладі освіти : посібник для директорів закладів освіти. Київ : Державна служба якості освіти України, 2023. Посібник містить практичні рекомендації щодо створення інклюзивного освітнього середовища, організації інклюзивного навчання, розроблення індивідуальної програми розвитку та моніторингу якості інклюзивної освіти.
3. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами : методичні рекомендації. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2024. Видання містить сучасні підходи до адаптації оцінювання, приклади інструментів оцінювання та рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами. Посібник рекомендований МОН для практичного використання педагогічними працівниками.
4. Зубрицький І. Я. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Дрогобич : Дрогобицький державний

педагогічний університет імені Івана Франка, 2025. Посібник підготовлено відповідно до програми навчальної дисципліни «Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти» та висвітлює сучасне законодавство, організацію інклюзивного навчання й діяльність команди супроводу.
5. Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році : методичні рекомендації / Міністерство освіти і науки України. Київ : МОН України, 2025. Документ містить актуальні рекомендації щодо організації інклюзивного навчання, психолого-педагогічного супроводу, роботи спеціальних та інклюзивних класів.
6. Методичні рекомендації щодо розробки індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. Хмельницький : Обласний ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти, 2024. 20 с. Видання містить сучасні рекомендації щодо складання ІПР, взаємодії команди супроводу та організації інклюзивного навчання.

Електронні інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. Реалізація безбар’єрності. Нормативно-правові документи, методичні рекомендації та практичні матеріали щодо організації інклюзивного освітнього середовища. URL: https://mon.gov.ua/bezbariernist/realizatsiia-bezbariernosti
2. Верховна Рада України. Законодавство України. Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти, забезпечення прав осіб з особливими освітніми потребами та організації безбар’єрного освітнього простору. URL: https://zakon.rada.gov.ua/
3. Державна служба якості освіти України. Впроваджуємо інклюзію у закладі освіти. Практичні матеріали щодо інклюзивного менеджменту, організації освітнього процесу та моніторингу якості інклюзивного навчання у школах. URL: https://sqe.gov.ua/inklyuzivne-navchannya-u-shkoli-posibnik/
4. Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації щодо забезпечення доступності закладів освіти. Рекомендації з організації архітектурної та фізичної доступності, усунення бар’єрів і створення рівних можливостей для учасників освітнього процесу. URL: https://mon.gov.ua/news/bezbariernyi-prostir-zatverdzheno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-zabezpechennia-dostupnosti-zakladiv-osvity
5. Портал інклюзивно-ресурсних центрів. Інформаційні матеріали щодо діяльності ІРЦ, визначення особливих освітніх потреб, організації інклюзивного навчання та психолого-педагогічного супроводу дітей. URL: https://ircenter.gov.ua/